

Moeilijk gedrag in klas neemt toe: “Onder leerkrachten is dat frustratie nummer één”

Steeds meer leerlingen overtreden de regels op school. En er worden ook steeds meer jongeren tijdelijk of definitief aan de deur gezet. De rust bewaren in de klas is een uitdaging.

Jens Vancaeneghem

“Zien we vandaag meer problemen met moeilijk gedrag in de klas? Ja, daar moeten we niet onnozel over doen”, zegt Stefan Grielens, directeur van de vrije centra voor leerlingenbegeleiding (CLB). Cijfers die de CLB's zelf verzamelen, tonen aan dat moeilijk gedrag in de klas piekt. In het schooljaar 2022-2023 hebben liefst 10.009 leerlingen de schoolregels in die mate overtreden dat het CLB een speciaal dossier opende. De cijfers voor afgelopen schooljaar zijn nog niet definitief, maar lijken minstens hetzelfde niveau te bereiken. Ook het aantal leerlingen dat extra zorg krijgt voor een ‘gedragsprobleem’ piekt als nooit tevoren.

Nog zo'n parameter is het aantal schorsingen en definitieve uitsluitingen. In het schooljaar 2022-2023 zijn 23.458 kinderen tijdelijk of definitief geschorst van school. Dat is een pak meer dan de bijna 18.000 een jaar voordien, wat vooral komt door de forse stijging van het aantal tijdelijke schorsingen.

“Leerkrachten ervaren jaar na jaar dat het moeilijker wordt om jongeren te laten doen wat zij willen”, zegt Grielens. “Moeilijk gedrag is vandaag frustratie nummer één onder leerkrachten.” Het thema leeft in veel Europese landen. In Frankrijk, bijvoorbeeld, pleitte premier Gabriel Attal eerder dit jaar voor meer respect en discipline in de klas, onder meer door leerlingen te laten rechtstaan wanneer een leerkracht de klas binnenkomt.

Worstelen met zichzelf

Ondertussen krabt het onderwijsveld zich in de haren over mogelijke oorzaken. Op vraag van het katholiek onderwijs zal een speciale, interdisciplinaire werkgroep van het KU Leuven Instituut voor Kind en Jeugd zich daarom de komende tijd buigen over de toename van het aantal uitsluitingen en de gedragsproblemen die daaraan ten gronde liggen. Iedereen is het er wel over eens dat de coronapandemie niet geholpen heeft. “Daardoor zijn kinderen de schoolse routines en regelmaat voor een stuk kwijtgeraakt”, zegt pedagoog -Pedro De Bruyckere (Universiteit Utrecht).

Volgens Grielens kunnen we de evolutie niet los zien van de algemene, mentale gezondheids crisis bij jongeren. Onderzoek na onderzoek toont dat jongeren meer dan ooit worstelen met zichzelf. “Kinderen die zich niet goed voelen, kunnen dat internaliseren en vertonen, bijvoorbeeld, depressieve klachten of doen aan automutilatie”, zegt Grielens. “Of ze veruitwendigen die gevoelens door lastig gedrag te vertonen in de klas. Heel vaak zijn het kinderen die zich niet goed voelen die probleemgedrag vertonen.”

Andere experts wijzen naar de invloed van sociale media die de aandachtsspanne van jongeren beknot, naar de prestatiedruk die we hen opleggen en de afwezigheid van een positief toekomstbeeld. Ze willen zelfs onderzoeken of vervuiling een rol speelt in het verhaal. “Zo gek is dat niet, want jeugdcriminaliteit is in het verleden ook in verband gebracht met lood in het bloed, al geloof ik nu zelf niet dat het in dit geval een goede verklaring is”, zegt criminoloog Stefaan Pleysier, die in de KU Leuven-werkgroep zit.

Gesteund door ouders

Maar experts kijken toch vooral naar de manier waarop onze samenleving veranderd is en hoe we met jongeren omgaan. “We mogen ons niet laten wijsmaken dat er iets mis is met de kinderen van

vandaag”, zegt Grielens. “Het probleem is dat we kinderen thuis vaak geen duidelijke grenzen opleggen. Zo krijg je natuurlijk kinderen die niet weten hoe ze zich moeten gedragen.”

Philippe Noens, pedagoog aan de Odisee hogeschool, spreekt in dat opzicht van de teloorgang van ‘gedeeld’ pedagogisch gezag. “Vroeger misdroegen kinderen en jongeren zich ook”, zegt hij. “Maar leerkrachten vonden wél nog de energie om zich met die kinderen bezig te houden omdat ze zich gesteund voelden door ouders. Als je vroeger een leerling op school strafte, dan zwaaide er thuis ook wat. Nu contacteren ouders de school om zo’n sanctionering te betwisten. We moeten niet terug naar vroeger en opnieuw autoritair omgaan met jongeren, maar wel moeten we op zoek naar nieuwe vormen van gezag in de opvoeding.”